HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רגלה של זו עולה יכול תהא כולה עולה תלמוד לומר [1]כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קדש ממנו קודש ולא כולה קודש יכול תצא לחולין ת"ל יהיה בהוייתה תהא הא כיצד [א]תמכר לצורכי עולות ודמיה חולין חוץ מדמי אותו אבר שבה דברי ר"מ א] רבי יהודה ורבי יוסי ור"ש אומרים מנין [א]לאומר רגלה של זו עולה שכולה עולה תלמוד לומר כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קדש לרבות את כולה ואפילו למ"ד אין כולה עולה הני מילי דאקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו [ב]אבל דבר שהנשמה תלויה בו קדשה כולה ב] (אלא) לא קשיא הא בקדושת הגוף הא בקדושת דמים והא מר הוא דאמר ג] [ג]מקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף לא קשיא הא [ג]דאקדיש כולה הא דאקדיש חד אבר נמי איבעויי איבעיא ד] לן דבעי [ג]רבה הקדיש אבר לדמיו מהו כי איבעי לן בתם הכא בבעל מום דומיא דחמור בעל מום נמי איבעויי איבעיא ה] לן דבעי רבה [ד]דמי ראשי לגבי מזבח מהו כי אבעיא לן מקמי דאשמעה להא מתניתא השתא ו] דשמעה הא מתניתא לא מיבעיא לן גופא בעי רבה דמי ראשי לגבי מזבח מהו נידון בכבודו או אינו נידון בכבודו לא אשכחן בדמים דאינו נידון בכבודו או דלמא לא אשכחן לגבי מזבח דנידון בכבודו תיקו בעי רבא [ה]ערכי עלי לגבי מזבח מהו נידון בהשג יד או אין נידון בהשג יד לא אשכחן בערכין דאין נידון בהשג יד או דלמא לא אשכחן לגבי מזבח ז] דמיפריק אלא בשויו תיקו בעי רב אשי [ו]הקדיש שדה אחוזה לגבי מזבח מהו מי אמרינן לא אשכחן שדה אחוזה דמיפרקא אלא בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף או דלמא לא אשכחן לגבי מזבח דמיפריק אלא בשויו תיקו: **מתני'** [ז]פחות מבן חדש נידר אבל לא נערך: **גמ'** ת"ר [ד]המעריך פחות מבן חדש ר"מ אומר נותן דמיו וחכמים אומרים לא אמר כלום במאי קמיפלגי ה] ר"מ סבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה יודע שאין ערכין לפחות מבן חדש וגמר ואמר לשם דמים ורבנן סברי אדם מוציא דבריו לבטלה כמאן אזלא הא [י]דאמר רב גידל א"ר האומר ערך כלי ח] עלי נותן דמים כר"מ [י]פשיטא דכר"מ אתיא מהו דתימא אפילו כרבנן התם הוא דטעי סבר כי היכי דאיכא ערכין לבן חודש איכא נמי לפחות מבן חודש אבל הכא דליכא למיטעי ודאי אדם יודע [ח]שאין ערך לכלי וגמר ואמר לשם דמים קמשמע לן

ולרבי

תימכר ט] **לצורכי עולה ודמיה חולין.** דהא לא אקדיש גופה: **חוץ מדמי אבר** י]. שלא יקבל דמה כיון דנחתא ליה קדושת הגוף אינו רשאי למוכרה ואם מכרה אינה מכורה שהרי עולתו היא וכיון דלא נפקא לחולין דתמימה היא אין קדושה חלה על מעות האבר הלכך אינה מכורה. וא"ת נמצא לוקח זה מקריב עולה חסירה אבר שאין אבר זה שלו הא פרכי' לה בפ"ק דתמורה (דף יא:) ומשנינן לה כגון דאמר הרי עלי עולה בחייה: **ואפילו למ"ד כו'.** הכי אוקימנא בשילהי פ"ק דתמורה (דף יא:) דלא פליגי ר"מ ורבי יהודה אלא בדבר שאין הנשמה תלויה בו כגון מן הארכובה ולמטה: ה"ג **לא קשיא** ולא גרסי' **אלא: הא בקדושת הגוף.** הא דקתני פשטה קדושה בכולה כגון דאקדשה קדושת הגוף דאמר ראש בהמה זו אקריב עולה וברייתא דלעיל [ד:] דאין לקדשי מזבח אלא ראשה של פרה כגון דאקדשה לדמים דאמר ראש בהמה זו עלי לדמי עולה דומיא דעבד וחמור דלא שייכא בהו קדושת הגוף להקרבה: **והא מר הוא דאמר.** בפ"ק דתמורה (דף יא:) הקדיש זכר איל דחזי לעולה ואקדשיה לדמי עולה קדוש קדושת הגוף והוא עצמו יקרב עולה דמיגו דנחתא ליה קדושת דמים נחתא ליה קדושת הגוף הואיל והוא חזי לגופיה ה"נ כי אמר ראש פרה לדמי עולה תיקדש לגופה יא] (הוא) הואיל והיא חזיא תפשוט קדושה בכולה: **הא דאקדיש כוליה.** לדמיו קדוש קדושת הגוף דליכא אלא חד מיגו: **הא דאקדיש חד אבר.** כגון הכא דאמר ראש פרה לדמי עולה לא יב] אמרינן מיגו דקדיש חד אבר קדשה נמי כולה ומיגו דנחתא ליה קדושת דמים נחתא ליה קדושת הגוף דתרי מיגו לא אמרינן יחד: **אבר נמי איבעויי איבעיא ליה למר.** בשילהי פ"ק דתמורה (דף יא:): **הקדיש אבר לדמיו מהו.** שתקדש כל הבהמה לגופה מי אמרי' מיגו דקדיש חד אבר לדמי' קדיש לגופיה ומיגו דקדיש חד אבר קדשה כולה א"ד תרי מיגו לא אמרינן ואם איתא תפשוט ליה למר מהא ברייתא דלא דהא קתני אין להקדש אלא ראשה ואוקמת לה בקדשי מזבח ודקאמר לדמי: **בתם.** דאיכא למימר דתיחות ליה קדושת הגוף דהא חזי להקרבה וברייתא דפשיטא ליה דלא קדשה כולה בבעל מום קא מיירי דומיא דעבד וחמור דלא חזו לגופייהו: **דמי ראשי למזבח** יג] **מי נידון בכבודו או אין נידון בכבודו.** ויהיב פלגא דמים והרי אין לך בעל מום למזבח גדול מזה שהוא אדם וקא מיבעיא ליה ואמאי תיפשוט ליה מההיא דאין נידון: **מי אמרי' לא אשכחן.** נדר בשום דוכתא דאין נידון בכבודו א"ד לא אשכחן לגבי מזבח כו': **נידון בהשג יד.** גבי נדר ונדבה כי האי: **הקדיש שדה אחוזה.** לדמי עולה: **מהו.** היכי פריק ליה אי בעי למיפרקיה דהא פשיטא לן אי אקדשיה לבדק הבית הוה פריק בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף דגזירת הכתוב הוא ואפילו היא שוה אלף זוז יד]: **שדה אחוזה דמיפרקא.** דהא לא אשכחן שדה אחוזה אלא לבדק הבית דסתם הקדישות לבדק הבית הלכך כי פריש לה למזבח לא פריק לה נמי אלא בהכי או דלמא לא אשכחן למזבח טו] אלא בשויו דהא לא אשכחן קראי (א) למזבח אלא בבהמות והנהו ודאי לא נתנה תורה קצבה לפדיונן אם הוממו והכא נמי אמרינן בשויו. תיקו: **מתני' פחות מבן חדש נידר.** אם אמר אחר דמיו עלי שהרי דמים כל דהו יש לו: **אבל לא נערך.** שלא נאמר בפרשה [ויקרא כז] אלא מבן חודש ומעלה: **גמ' נותן דמיו.** כמה שהוא נמכר בשוק: **כר"מ.** דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה ואדם יודע דאין ערך לכלי דנפשות כתיב [שם] וגמר ואמר לשם דמים: **פשיטא דכר"מ.** ל"ל למימר כמאן אזלא הא: **התם.** גבי פחות מבן חדש פטרי רבנן משום דאיכא למימר אפילו אין אדם מוציא דבריו לבטלה הני מילי היכא דהוא יודע שדבריו בטילין אבל זה סבור היה שיש ערך לפחות מבן חדש כבן חדש והרי אין לו ונמצא הקדש טעות ודמים לא קאמר דליתיב דמי אבל גבי כלי ליחייב קמ"ל דר"מ היא ולא רבנן דטעמייהו דרבנן משום דאדם מוציא דבריו לבטלה ואפילו הוא יודע שדבריו טז] זה בטילין:

ולרבי

ימכר לצרכי עולה. וא"ת וכי לוקח זה מקריב עולה חסירה אבר שאין אבר זה שלו הא פרכינן (ב) פ"ק דתמורה (דף יא:) ומשני כגון דאמר הרי עלי עולה בחייה כלומר כמו שיכול לחיות ואע"פ שנחתך רגלה מן הארכובה ולמטה יז] והא דלא קא משני כגון דאמר רגלה של זו עולה לפטור עולתו של פלוני יח] כמ"ד פ"ק דחולין (דף כג.) יט] הרי עלי לאם לפטור תודתו של פלוני י"ל דלא נקט לה אלא על לשון מימרא דאמורא אבל לשון הברייתא לא מישתמע הכי: **והא** מר הוא דאמר הקדיש זכר לדמיו. מכאן משמע דגרסי' רבה שלא (ג) אמר אביי מר לרבה חבירו אע"ג דאשכחנא דאמר רב יוסף לאביי תלמידו מר דגברא רבה הוא ידע מאי קאמינא בזבחים פ' קדשי קדשים (דף סב.) התם שאני שהבין אביי מה שלא הבינו אחרים: **דבעי** רבה דמי ראשי לגבי מזבח כו' תיקו. היינו מקמי דלשמעה מתני' דלעיל כדמסקינן: כ] (**בעי** רבה דמי ראשי כא] למזבח.) צריך עיון אמאי לא נקט ערך ראשי לגבי מזבח כמו בבעיא דבסמוך: **בעי** רבא ערכי עלי לגבי מזבח. אי רבה גרסי' בכולן יש לפרש באם תמצא לומר כדלעיל: **אדם** יודע שאין ערך לפחות מבן חדש. ואפילו אינו יודע מ"מ דעתו ע"פ שתקנו חכמים הלשון וא"ת מאי שנא מדאמר פרק תמיד נשחט (פסחים דף סג.) המתכוין לומר תרומה ואמר מעשר מעשר ואמר תרומה לא אמר כלום ויש לומר דלא אמר כלום ממה שמוציא בפיו אבל מה שבלבו הוי קיים ועוד יש לומר דהתם שאני שמה שאמר בפיו אינו רוצה ובמה כב] שאמר בלבו טעה:

יכול

מסורת הש"ס

א) [קדושין ז.], ב) [תמורה יא: יט: שבועות יא. ע"ש בכורות יד: ושם איתא הקדיש], ג) [תמורה יא: ע"ש], ד) סנהדרין פה., ה) תמורה כו: [לקמן כ. כתובות נח: נזיר ע. גיטין לט.], ו) סנהדרין יד: לקמן כ., ז) [ע' תוספות סנהדרין טו. ד"ה האומר],

תורה אור השלם

1. וְאִם בְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַייָ כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַייָ יִהְיֶה קֹּדֶשׁ:
ויקרא כז ט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שדה וכו' לא אשכחן קרבי למזבח: (ב) תום' ד"ה ימכר וכו' פרכינן לה פ"ק: (ג) ד"ה והא וכו' שלא יאמר אביי:

שינויי נוסחאות

א] נ"ל ורבי יהודה רבי יוסי וכן איתא ומוכרח בחולין סט:, ב] תיבת אלא נמחק (ש"מ), ג] לאמר הקדיש זכר (ש"מ), ד] איבעיא לך דבעי (ש"מ), ה] איבעיא לך דבעי (ש"מ), ו] השתא דשמעתה להא (ש"מ), ז] מזבח נדון בהשג יד תיקו [ותיבות דמיפריק אלא בשויו נמחק] (ש"מ), ח] כלי זה עלי נותן דמיה כר"מ (ש"מ), ט] לצרכי עולה ודמיה (ש"מ), י] אבר שבה שלא יקבל דמה דכיון דנחתא (ש"מ), יא] יעב"ץ מ"ז, יב] לא קדשה בהמה כולה לגופה דהוו להו תרי מיגו דנימא דמיגו דנחית אבר לקדושת דמים נחית ליה נמי קדושת הגוף ומיגו דקדיש חד אבר קדשה נמי כולה ותרי מגו לא אמרינן הס"ד [והשאר נמחק] (ש"מ), יג] למזבח מהו מי כו' פלגא דמיו והרי (ש"מ), יד] זוז ואפילו אין שוה אלא דינר אי בעי למפרקא לא פריק לה אלא הכי הכא מאי מי אמרינן לא אשכחן שדה אחוזה כו' [והד"א] (ש"מ), טו] למזבח דמיפריק אלא (ש"מ), טז] תיבת זה נמחק (ש"מ), יז] ולמטה יכולה לחיות והא (ש"מ), יח] נ"א כדאמרינן, יט] לא צריכא דאמר הרי עלי חלה וכו' כצ"ל (צ"ק), כ] נ"ק מ"ז וגורס הכל ד"א, כא] דמי ראשי לגבי מזבח (ש"מ), כב] ובמה שחשב בלבו טעה [תיבת שאמר נמחק] (ש"מ),

רבינו גרשום

יכול **תצא.** שאר הבהמה לחולין: **בהוייתה תהא.** בקדושתה תהא: **חוץ מדמי אותו אבר שבה.** שהקדיש שדמיו יהא קדוש: **הא בקדושת הגוף הא בקדושת דמים.** אי אקדשיה לראש בהמה בקדושת דמים למזבח שימכר ויקח בדמיו קרבן למזבח ודאי אין לו אלא ראשה דאפשר למכור הראש לבדו. אבל אי אקדשיה קדושת הגוף [ליקרב הוא עצמו למזבח הואיל ואי אפשר לחלוק הראש מן הגוף] פשטה קדושה בכולה דאי אפשר לשחוט הראש לשם עולה והגוף לשם חולין דהא אין שוחטין חולין בעזרה: [**והא מר הוא דאמר.** רבא במסכת תמורה הקדיש זכר לדמיו שאמר דמי זכר זה עולה קדוש קדושת **הגוף** זכר עצמו קדוש הואיל וראוי למזבח הכא נמי הואיל וראויה האי פרה לקדשי מזבח כיון דאקדשה קדושת דמים תהא קדושת מזבח ותפשוט קדושה בכולה: **הא דאקדשה כולה.** לקדושת דמים קדשה קדושת הגוף: **הא דאקדיש חד אבר.** לקדושת דמים לא קדיש קדושת הגוף: **מהו.** מי קדש קדושת דמים או קדושת הגוף דומיא דחמור דלא קרב למזבח: **דמי ראשי לגבי מזבח.** אין לך בעל מום לגבי מזבח יותר מאדם]: **מקמי דאשמעה להאי מתניתא.** ראש חמור: **נידון בכבודו.** דאבר ויהיב דמי כוליה גופיה למזבח: **לא אשכחן.** דקדוש בערכין דאין נידון בכבודו או דלמא לא אשכחן בעל מום לגבי מזבח דנידון בכבודו וכדתרצינן (התם) [הכא] בבעל מום דומיא דחמור: [**נידון בהשג יד.** כדאמרן לעיל]: **נותן דמיו.** שוויו: [**האומר ערך כלי עלי.** דאין ערך לכלי מן התורה. נותן דמיו. **כר' מאיר** דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה: **פשיטא.** מאי דסבירא ליה בערך פחות מבן חדש סבירא ליה בערך כלי:

עין משפט
נר מצוה

מט א ב מיי' פט"ו מהלכות מעה"ק הלכה ב:
נ ג מיי' פ"ה מהלכות ערכין הלכה יד:
נא ד מיי' שם הלכה יז:
נב ה ו מיי' שם הל' יט:
נג ז מיי' פ"א מהל' ערכין הלכה ט:
נד ח מיי' שם הלכה ג:

מוסף רש"י

יכול תצא לחולין. בפדיון שיפדה אותו אבר (חולין סט:). **ת"ל יהיה.** יהיה קדש ההוא אבר, וכיון דההוא אבר הוי קדוש תו לא מצי למשחט ההיא בהמה לשם חולין, אלא תמכר כולה חוץ מדמי אותו אבר שבה, דדמי אותו אבר לא יטול שהרי הקדישו ואינו יכול למוכרו (תמורה יא:). **חוץ מדמי אותו אבר.** וממנו לא יטול הדמים לפי שאינו שלו, ובתמורה (שם) פריך והא קמייתי אותו שקנאה עולה מחוסרת אבר, והוא היה מחוייב עולה (חולין סט:). **לרבות את כולה.** דה"ל למיכתב כל אשר יתן ממנו לה' קדש, ומדכתיב יהיה ריבויא הוא דאפילו לא נתן לה' אלא ממנו, דהיינו מקצתה, יהיה קדש כולה (שם). **מקדיש זכר.** איל, לדמיו. שימכרנו ויביא בדמיו עולה (בכורות יד: תמורה יא:) או אשם (תמורה יט:) ולהכי נקט רבא זכר, דבעולה איירי רבא ונקבה לא חזיא לעולה וליכא למימר קדשה קדושת הגוף (שם יא:) או: להכי נקט זכר דחזי לעולה משום דרובא דמייתו קרבן עולה מייתו (בכורות יד:). **קדוש קדושת הגוף.** הוא עצמו קדוש קדושת הגוף ויקרב עולה (שם) מיגו דנחתא ליה קדושת דמים נחתא ליה קדושת הגוף, וכיון דאיהו גופיה חזי להקרבה קרב (תמורה יט:) ואינו יכול למוכרו הואיל והוא גופיה חזיא לעולה (שם יא:) מאחר שהקדישו והוא עצמו ראוי להקרבה אינו יוצא מידי מזבח (שבועות יא.). **המעריך פחות מבן חדש.** אמר על פחות מבן חדש ערכו עלי, והכתוב לא נתנו לו ערך, דגבי ערכין כתיב (ויקרא כז) ואם מבן חדש וגו', ר"מ אומר נותן דמיו. כמה שהוא נמכר בשוק, דקסבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה ויודע שאין ערך לפחות מבן חדש וגמר ואמר לשם דמים (סנהדרין סה.). **האומר ערך כלי זה עלי.** ערך לא שייך גבי כלים אלא באדם ונותן לפי שנים כמו שכתוב בפרשה, **נותן דמיו.** כמו שהוא שוה, דיודע הוא שאין לומר לשון ערך בכלי ואין ערכו קבוע וגמר ואמר לשם דמים, דאין אדם מוציא דבריו לבטלה (סנהדרין יד: טו.).

שיטה מקובצת

תוס' ד"ה בעי רבא כו' דלעיל. גליון. את"ל בדמי ראשי לגבי מזבח דאינו נדון בכבודו משום דבהקדש לא אשכחן נידון בכבודו אבל ערכי עלי לגבי מזבח כיון שהזכיר לשון ערך נידון בכבודו או דלמא כל לגבי מזבח אינו נידון בכבודו ואת"ל כל לגבי מזבח אינו נידון בכבודו מקדיש שדה אחוזה לגבי מזבח מהו מי מדמינן פדיונו כמקדיש לבדק הבית או דילמא כל לגבי מזבח נפדה בשוויה. הרא"ש ז"ל. ונ"ב הרא"ש ז"ל ואפי' אם הוא אומר שיודע לא אזלינן בתר אמירתו אלא במה שחכמים דנין את לשונו ע"כ: תוה"ד אדם וכו'. ובמה שאמר בלבו טעה. אבל הכא פיו ולבו שוין אלא שהוציא דמים בלשון ערך וסבור שעולין לסגנון אחד. הרא"ש ז"ל: